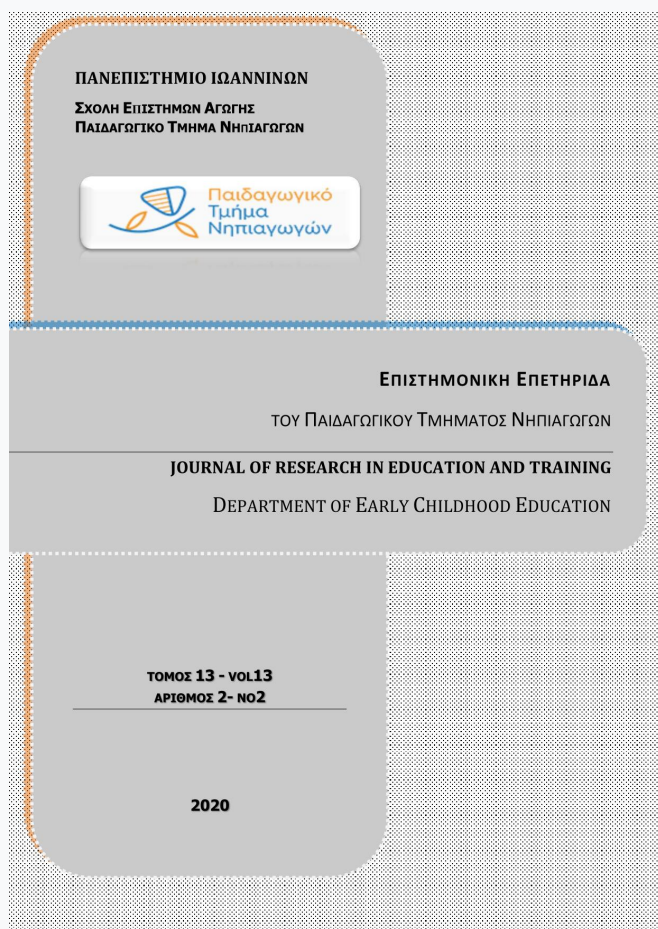


Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τόμ. 13, Αρ. 2 (2020)



Η επίδραση των γραμματικών, μορφολογικών και σημασιολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στα είδη ορισμού που παράγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Χρυσούλα Δούρου

doi: [10.12681/jret.22815](https://doi.org/10.12681/jret.22815)

Copyright © 2021, ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΔΟΥΡΟΥ



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δούρου Χ. (2021). Η επίδραση των γραμματικών, μορφολογικών και σημασιολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στα είδη ορισμού που παράγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 13(2), 125–151. <https://doi.org/10.12681/jret.22815>

Η επίδραση των γραμματικών, μορφολογικών και σημασιολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στα είδη ορισμού που παράγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Χρυσούλα Δούρου

Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει την ικανότητα ορισμού των λέξεων παιδιών προσχολικής ηλικίας, τα είδη ορισμού που προτιμώνται από τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα και να μελετήσει την επίδραση των γραμματικών, μορφολογικών και σημασιολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στο είδος ορισμού. Το δείγμα αποτέλεσαν 33 παιδιά προσχολικής ηλικίας, που κλήθηκαν να ορίσουν 16 λέξεις. Οι ορισμοί που παρήχθησαν, ηχογραφήθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν. Για την κωδικοποίηση και βαθμολόγηση των απαντήσεων υιοθετήθηκε το πρωτόκολλο των Marinellie & Johnson (2002,2004). Οι ορισμοί βαθμολογήθηκαν σε μία πενταβάθμια κλίμακα, στη βάση ενός συνεχούς που αποτυπώνει την αναπτυξιακή πορεία των ορισμών. Το ύψιστο σκορ ήταν 80 βαθμοί. Η επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας έδειξε ότι το σκορ των σωστών απαντήσεων ήταν χαμηλό (22/80), ενώ οι περισσότερες απαντήσεις ήταν λανθασμένες. Αναφορικά με το είδος ορισμού, η πλειοψηφία των απαντήσεων ήταν λανθασμένες ενώ ακολούθησαν οι κατηγορίες Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση και Ταυτολογία. Τέλος, σε σχέση με τα μορφολογικά, σημασιολογικά και γραμματικά χαρακτηριστικά των λέξεων και την επίδρασή τους στην ικανότητα ορισμού βρέθηκε ότι οι απλές λέξεις ορίζονται ευκολότερα από τις σύνθετες, τα συγκεκριμένα ουσιαστικά ορίζονται ευκολότερα από τα αφηρημένα και τα ουσιαστικά ορίζονται ευκολότερα από τα ρήματα και τα επίθετα.

Λέξεις-κλειδιά: Ικανότητα Ορισμού, Παιδιά Προσχολικής Ηλικίας, Γραμματικές Κατηγορίες, Μορφολογική Δομή, Σημασιολογικά Χαρακτηριστικά

The effect of grammatical, morphological and semantic characteristics of words on the definition types produced by preschoolers

Χρυσούλα Δούρου

Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Abstract

The purpose of the present study is to examine the ability to define words produced by preschool children, to define the preferred types of definitions for this age group, and to study the effect of the grammatical, morphological and semantic characteristics of words on the type of definition. The sample consisted of 33 preschoolers who were asked to define 16 words. The definitions were produced, recorded, and transcribed. Marinellie & Johnson (2002, 2004) Protocol was adopted for the coding and grading responses. Definitions were scored on a five-point scale along a continuum consistent that reflects the developmental path of the definitions. The highest score possible was 80 points. The processing of the survey data showed that the score of correct answers was low (22/80) since most of the answers were incorrect. Regarding to the type of definition, it was found that the majority of the answers was incorrect, followed immediately by the categories Correlation / Effect / Action and Tautology. Finally, with regard to the morphological, semantic and grammatical characteristics of words and their effect on the ability to define words, it was found that simple words are more easily defined than compounds; the specific nouns are more easily defined than abstract; and nouns are more easily defined than verbs and adjectives.

Key-words: Definition Ability, Preschoolers, Grammatical Categories, Morphological Structure, Semantic Characteristics

Εισαγωγή

Οι ορισμοί των λέξεων, τόσο ως προς το περιεχόμενό τους όσο και ως προς τη μορφή, που αυτοί μπορούν να πάρουν έχει απασχολήσει τις τελευταίες δεκαετίες ένα μεγάλο αριθμό ερευνητών. Ένας ορισμός έχει ως στόχο να περιγράψει ή να οριοθετήσει την έννοια κάποιου όρου (μίας λέξης ή φράσης), δηλώνοντας τις βασικές ιδιότητες ή τα διακριτά χαρακτηριστικά της έννοιας, οντότητας ή το είδος της οντότητας, που συμβολίζεται με αυτόν τον όρο.

Υπάρχουν διάφορα είδη ορισμού. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη τυπολογία (Δούρου 2019), τα είδη ορισμού διαχωρίζονται σε: Λεξικογραφικό ορισμό, Αριστοτελικό ορισμό και Ασαφή ορισμό. Στον Λεξικογραφικό ορισμό εντάσσονται ο Ορισμός με συνώνυμο, ο Ορισμός με παράδειγμα, ο Περιγραφικός ορισμός, ο Λειτουργικός ορισμός και ο Μορφολογικός ορισμός. Τέλος, βάσει της έκτασής τους οι ορισμοί διακρίνονται σε τυπικούς και εκτεταμένους (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Τυπολογία ειδών ορισμού

ΕΙΔΗ ΟΡΙΣΜΟΥ ΛΕΞΕΩΝ	ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕ ΣΥΝΩΝΥΜΟ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ
		ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	
		ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	
		ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	
		ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	
	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΟΣ Ή ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΤΥΠΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ		
	ΑΣΑΦΗΣ ΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ		

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Ένας μεγάλος αριθμός ερευνών μελετά την ικανότητα ορισμού των λέξεων καθώς και τα είδη ορισμού που επιλέγουν παιδιά προσχολικής ηλικίας για να ορίσουν τις λέξεις (Feifel & Lorge 1950, Al-Issa 1969, Wolman & Barker 1965, Anglin 1977, Litowitz 1977, Nelson 1978, Wehren, De Lisi, & Arnold 1981, Benelli et al 1988, Nippold 1995, Nippold et al 1999, Benelli et al 2006, Gavriilidou 2011).

Πιο αναλυτικά, σε αυτή την ηλικία τα παιδιά δεν έχουν ανακτήσει το σχετικό λεξιλόγιο, δεν έχουν κατασκευάσει ένα κατάλληλο πλαίσιο για τη μετάδοση των πληροφοριών, δεν έχουν αναπτύξει ακόμη την ικανότητα ταξινόμησης σε κατηγορίες και, επομένως, δεν μπορούν να διατυπώσουν σαφείς ορισμούς (Wehren, De Lisi, & Arnold 1981). Επίσης, στην ηλικία αυτή τα παιδιά γενικεύουν τις έννοιες των λέξεων και μπορεί να αντιστοιχούν τη λέξη με τη σημασία της αλλά δεν την κατανοούν πλήρως (Ευθυμίου 1999).

Με την παραπάνω διαπίστωση συμφωνεί και ο Litowitz (1977), σύμφωνα με τον οποίο η αποσαφήνιση ενός πλήρους ορισμού δεν έχει ακόμη κατακτηθεί από μικρά παιδιά κατά τα πρώτα σχολικά χρόνια. Πολλές είναι οι έρευνες, που εξετάζουν τις παραγωγές των νηπίων και την ικανότητα ορισμού των λέξεων, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τη μορφή (π.χ., Johnson & Anglin, 1995, Litowitz 1977, Nippold 1998, Watson 1985, Gavriilidou 2015, Δούρου 2019). Το περιεχόμενο αναφέρεται στις σημασιολογικές πληροφορίες που μεταφέρονται σε έναν ορισμό και η μορφή αναφέρεται στο συντακτικό πλαίσιο που μεταφέρει το περιεχόμενο. Οι μελέτες για το περιεχόμενο του ορισμού υπερτερούν στη βιβλιογραφία από εκείνες που αφορούν τη μορφή.

Αναφορικά με τον τύπο ορισμού που επιλέγεται από τα παιδιά αυτής της ηλικίας, ως προς το περιεχόμενο, πλήθος ερευνών συμφωνεί στο ότι υπερτερούν οι λειτουργικοί ορισμοί (Al-Issa 1969, Anglin 1977, Gavriilidou 2011, Litowitz 1977, Nelson 1978, Benelli et al 1988, Benelli et al 2006, Nippold 1995, Nippold et al 1999, Norlin 1981, Feifel & Lorge 1950, Wolman & Barker 1965). Το 1969 η Al-Issa διαπίστωσε ότι οι λειτουργικοί ορισμοί, οι πρώτοι τύποι ορισμού που χρησιμοποιούν τα παιδιά, φτάνουν στο βέλτιστο σημείο τους όταν αυτά συμπληρώνουν την ηλικία των πέντε (5) ετών. Στη συνέχεια, περνούν στο στάδιο του συγκεκριμένου ή περιγραφικού ορισμού (π.χ. *μήλο*: κόκκινο), ακολουθούμενο από το αφηρημένο ή ταξινομικό στάδιο (π.χ. *μήλο*: φρούτο). Στην έρευνα της διακόσια-ένα (201) αγγλόφωνα παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας (5-10 ετών) όρισαν τριάντα (30) ουσιαστικά. Από τα αποτελέσματα προέκυψε πως το μεγαλύτερο ποσοστό (72%) των παιδιών στην ηλικία των πέντε (5) ετών έδωσε λειτουργικές απαντήσεις, το 21% των παιδιών έδωσε περιγραφικές και μόνο το 7% ανήκε σε ταξινομικές κατηγορίες, ενταγμένες δηλαδή σε μία υπερωνυμική έννοια. Στην ηλικία των δέκα (10) ετών, το

ποσοστό ταξινομικών απαντήσεων αυξήθηκε σημαντικά στο 61%, ενώ οι λειτουργικές και περιγραφικές απαντήσεις μειώθηκαν και έφτασαν στο 28% και στο 11% αντίστοιχα. Μεταγενέστερες μελέτες σχετικά με τον ορισμό παρέχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας έχουν την τάση, επίσης, να δίνουν λειτουργικούς ορισμούς, π.χ. στο ερώτημα ορισμού «Τι είναι μια γάτα;» απαντούν ότι «μια γάτα παίζει στην αυλή ή μια γάτα έπιασε το ποντίκι» (Al-Issa 1969, Anglin 1977, Litowitz 1977, Nelson 1978, Norlin 1981, Feifel & Lorge 1950, Wolman & Barker 1965). Όσον αφορά στους ορισμούς των ουσιαστικών, τα πολύ μικρά παιδιά (δηλαδή στην προσχολική ηλικία) τείνουν να χρησιμοποιούν λειτουργίες και περιγραφικά χαρακτηριστικά (π.χ. *γάτα*: κάνει «μιάου») καθώς και προσωπικές ή υποθετικές πληροφορίες στους ορισμούς τους (π.χ. *κουβέρτα*: μπορείς να κοιμηθείς μ' αυτήν) (Anglin 1977, Litowitz 1977).

Επίσης, η συσχέτιση είναι ένας άλλος τύπος ορισμού, τον οποίο επιλέγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Σύμφωνα με τους Benelli, Arcuri & Marchesini (1988), τα παιδιά προσχολικής ηλικίας συσχετίζουν την οριστέα έννοια με ένα άλλο συναφές γεγονός, πρόσωπο, πράγμα ή μέρος. Οι Markowitz (1982), Markowitz & Moses (1981) και Markowitz & Franz (2011) εξέτασαν τη σχέση μεταξύ του πώς μαθαίνεται μια λέξη και πώς το παιδί ορίζει αυτή τη λέξη. Συγκέντρωσαν τους ορισμούς των παιδιών και διαπίστωσαν ότι οι ομοιότητες και οι διαφορές στη μορφή και το περιεχόμενο του ορισμού συνδέονταν στενά με τη φύση των εμπειριών που είχαν τα παιδιά με τους όρους. Πιο πρόσφατη έρευνα έρχεται να επιβεβαιώσει προηγούμενες έρευνες (Benelli et al. 1988, Nippold 1995, Nippold et al. 1999) που έδειξαν πως οι ορισμοί εξελίσσονται από λειτουργικούς και συγκεκριμένους σε πιο αφηρημένους από την πρώιμη παιδική ηλικία έως την εφηβεία.

Στην έρευνα της Gavriilidou (2011) φαίνεται πως τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τείνουν να δίνουν περισσότερο λειτουργικούς ορισμούς, που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο γεγονός, πρόσωπο ή μέρος. Ένα πολύ μικρό ποσοστό των παιδιών αυτής της ηλικίας δίνει περιγραφικούς ή αριστοτελικούς ορισμούς. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, όχι μόνο δεν είναι ικανά να δίνουν αριστοτελικό ορισμό σε μια λέξη αλλά σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό δίνουν λανθασμένους ορισμούς. Στην έρευνα της Gavriilidou διαπιστώνεται, επίσης, ότι ανάλογα με την κατηγορία στην οποία

εντάσσεται ένα ουσιαστικό δίνει και διαφορετικό τύπο ορισμού. Διαπιστώθηκε ότι τα συγκεκριμένα ουσιαστικά ορίζονται ταξινομικά (π.χ. κουτί - ένα δοχείο) ή βάσει της λειτουργίας τους. Τα κοινά ουσιαστικά παράγουν ορισμούς βάσει αιτίας / αποτελέσματος ή ταυτολογίας (π.χ. *καρναβάλι*: πάρτυ στο οποίο φορούν μάσκες ή *εποχή*: υπάρχουν τέσσερις εποχές) ενώ τα αφηρημένα ουσιαστικά δίνουν ορισμούς με γενική αναφορά (πχ *χαρά* - όταν μερικοί άνθρωποι είναι ευχαριστημένοι με κάτι). Τα τοπικά ουσιαστικά προκάλεσαν ορισμούς κατηγοριοποίησης / ταξινόμησης / ένταξης. Τέλος, τα ουσιαστικά που δηλώνουν ένα γεγονός ή συμβάν δίνουν ορισμούς με συσχέτιση και με αιτία / αποτέλεσμα σε όλα τα επίπεδα ηλικίας (Gavriilidou 2011).

Τέλος, αναφορικά με τη μορφή των ορισμών, πολλές αναπτυξιακές μελέτες (Benelli, Arcuri & Marchesini 1988, Davidson, Kline & Snow 1986, Johnson & Anglin 1995, Snow 1990) έχουν δείξει ότι απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: «τι είναι *λέξη*; ή «τι σημαίνει *λέξη*;» τα μικρότερα παιδιά (5 έως 6 χρόνων) έχουν την τάση να δίνουν κυρίως περιγραφές των αντικειμένων με τη χρήση της HAS δομής (π.χ ο *σκύλος* έχει τέσσερα πόδια).

Παραθέτοντας τα αποτελέσματα των ερευνών που μελετούν την ικανότητα και τον τύπο ορισμού που επιλέγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, διαπιστώνουμε ότι α) τα παιδιά σε αυτή την ηλικία δεν μπορούν να παράγουν σαφείς ορισμούς επειδή δεν έχουν ακόμη αναπτύξει την ικανότητα ταξινόμησης των εννοιών σε κατηγορίες, β) οι περισσότερες έρευνες συμφωνούν στο ότι οι λειτουργικοί ορισμοί υπερτερούν στην προτίμηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Ένα μεγάλο ποσοστό, τέλος, των παιδιών δίνει λανθασμένους ορισμούς.

Σκοπός της έρευνας

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι (α) να μελετήσει την ικανότητα ορισμού των λέξεων των παιδιών προσχολικής ηλικίας, ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή, (β) να ερευνήσει τους τύπους ορισμού που επιλέγει το δείγμα καθώς και (γ) την επίδραση που ασκούν τα γραμματικά, μορφολογικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων σε αυτή την ηλικία.

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν τριάντα-τρεις (33) μαθητές της Προσχολικής Εκπαίδευσης, οι οποίοι επιλέχθηκαν τυχαία από Νηπιαγωγεία της Αλεξανδρούπολης, από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2018. Το δείγμα αποτελείται από δεκαέξι (16) αγόρια και δεκαεπτά (17) κορίτσια. Ο μέσος όρος ηλικίας του δείγματος ήταν 5 έτη και 2 μήνες (5,2).

Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο (Δούρου 2019), που σχεδιάστηκε, χορηγήθηκε προφορικά από την ερευνήτρια στον κάθε συμμετέχοντα και χωρίς την παρουσία άλλων προσώπων κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας. Το εργαλείο συλλογής δεδομένων περιλαμβάνει δεκαέξι (16) λέξεις, από τις οποίες οι οκτώ (8) είναι ουσιαστικά, οι τέσσερις (4) ρήματα και οι τέσσερις (4) επίθετα. Από τις δεκαέξι (16) λέξεις, οι δέκα (10) εντοπίστηκαν μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας και οι υπόλοιπες από την πιο πρόσφατη έρευνα της Gavriilidou (2015).

Πιο συγκεκριμένα, οι δεκαέξι (16) προς ορισμό λέξεις, που επιλέχθηκαν α) από τα σχολικά εγχειρίδια είναι οι εξής: *ερώτηση, ταξίδι, ηλιοβασίλεμα, μακροζωία, τυρόπιτα, μαχαιροπίρουνο, ασπρόμαυρος, γλυκόζινος, ανοιγοκλείνω, σιγοτραγουδώ* και β) από την έρευνα της Gavriilidou (2015) είναι: *μήλο, ποδήλατο, έξυπνος, αστείος, διαβάζω, χορεύω*. Από αυτές τις λέξεις οκτώ είναι ουσιαστικά, εκ των οποίων τέσσερα (4) είναι απλά: *μήλο, ταξίδι, ερώτηση, ποδήλατο* και τέσσερα (4) είναι σύνθετα: *τυρόπιτα, μαχαιροπίρουνο, ηλιοβασίλεμα, μακροζωία*. Επίσης, από αυτά τα οκτώ (8) ουσιαστικά, τέσσερα (4) είναι συγκεκριμένα: *μήλο, ποδήλατο, τυρόπιτα, μαχαιροπίρουνο* και τέσσερα (4) είναι αφηρημένα: *μακροζωία, ηλιοβασίλεμα, ταξίδι, ερώτηση*. Από τις λέξεις προς ορισμό τέσσερις (4) είναι ρήματα, εκ των οποίων δύο (2) απλά ή παράγωγα: *διαβάζω, χορεύω* και δύο (2) σύνθετα: *ανοιγοκλείνω, σιγοτραγουδώ*. Τέλος, στις λέξεις περιλαμβάνονται και τέσσερα (4) επίθετα, εκ των οποίων δύο (2) απλά: *αστείος, έξυπνος* και δύο (2) σύνθετα: *ασπρόμαυρος, γλυκόζινος*.

Διαδικασία

Κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας, χορηγήθηκε προφορικά ερωτηματολόγιο σε κάθε έναν, ξεχωριστά, συμμετέχοντα. Όλοι οι συμμετέχοντες ήταν φυσικοί ομιλητές της ελληνικής και όλοι ενημερώθηκαν πριν από τη διεξαγωγή της έρευνας για τον σκοπό και το περιεχόμενό της. Στη συνέχεια, η διαδικασία προφορικής χορήγησης του ερωτηματολογίου υλοποιήθηκε με κάθε έναν συμμετέχοντα ξεχωριστά χωρίς την παρουσία άλλων προσώπων κατά τη διάρκειά της. Η διάρκεια της διαδικασίας ήταν σύντομη. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε συμμετέχοντα υπολογίσθηκε από 4΄ έως 6΄ λεπτά.

Οι λέξεις προς ορισμό (8 ουσιαστικά, 4 ρήματα και 4 επίθετα) ήταν σε τυχαία σειρά ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Για τα ουσιαστικά, η ερευνήτρια ρωτούσε για παράδειγμα «Τι είναι *μήλο*;». Η χρήση μιας φυσικής προτροπής για τα ουσιαστικά μεγιστοποιούσε την πιθανότητα ότι οι συμμετέχοντες θα ερμήνευαν ως ουσιαστικά κοινές λέξεις με πολλαπλές σημασίες (Gelman & Taylor 1984, Katz et al. 1974). Για κάθε ρήμα, η ερευνήτρια ρωτούσε, για παράδειγμα, τον συμμετέχοντα «Τι σημαίνει η λέξη *διαβάζω*;» Η χρήση αυτής της φυσικής προτροπής μεγιστοποιούσε τις πιθανότητες ο συμμετέχοντας να ερμηνεύσει αυτά τα λόγια ως ρήματα. Τέλος, για κάθε επίθετο, η ερευνήτρια ρωτούσε «Τι σημαίνει η λέξη *έξυπνος*;»

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ρόλος της ερευνήτριας ήταν απλά να ηχογραφεί τις απαντήσεις των συμμετεχόντων χωρίς να εκφράζει οποιαδήποτε προσωπική κρίση στον ορισμό που δίνονταν από τον εκάστοτε συμμετέχοντα, είτε αυτός ήταν σωστός είτε λανθασμένος. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην προσπάθεια προστασίας των συμμετεχόντων μέσω της ανωνυμίας τους. Οι ορισμοί που παρήγαγαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, ηχογραφήθηκαν και στη συνέχεια έγινε η απομαγνητοφώνηση των απαντήσεών τους.

Καθορισμός σκορ

Αξιολόγηση περιεχομένου και μορφής

Για την κωδικοποίηση και βαθμολόγηση των απαντήσεων, υιοθετήθηκε το πρωτόκολλο των Marinellie & Johnson (2002, 2004). Οι ορισμοί αξιολογήθηκαν ως

προς το περιεχόμενο και ως προς τη μορφή και βαθμολογήθηκαν σε μια πενταβάθμια κλίμακα στη βάση ενός συνεχούς που αποτυπώνει την αναπτυξιακή πορεία των ορισμών. Το υψηλότερο σκορ που μπορεί να συγκεντρώσει κανείς είναι 80 βαθμοί (16 λέξεις για το κάθε υποκείμενο x 5 το υψηλότερο σκορ για κάθε λέξη). Παραδειγματικά, η βαθμολόγηση των απαντήσεων για την κατηγορία περιεχομένου παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 ενώ για την κατηγορία μορφής στον Πίνακα 2.

Αξιοπιστία

Η αξιοπιστία της κωδικοποίησης για το περιεχόμενο υπολογίστηκε για όλες τις οριστικές αποκρίσεις που δόθηκαν από τριάντα τρεις (33) συμμετέχοντες. Οποιαδήποτε απάντηση που κωδικοποιήθηκε με τον ίδιο τρόπο από δύο ανεξάρτητους κριτές θεωρήθηκε συμφωνία. Πιο αναλυτικά, ο πρώτος αξιολογητής κλήθηκε να αξιολογήσει τους ορισμούς που έδωσαν οι 33 συμμετέχοντες ως προς το περιεχόμενό τους (κατηγορίες Πίνακα 2).

Πίνακας 2. Ενδεικτικά παραδείγματα για τις κατηγορίες περιεχομένου

Κατηγορία Περιεχομένου	Παράδειγμα	Βαθμοί
Λανθασμένη απάντηση	<i>Μήλο: παγωτό</i>	0
Λειτουργία	<i>Τυρόπιτα: την τρώμε</i>	1
Περιγραφή	<i>Μήλο: κόκκινο και στρογγυλό</i>	1
Κατάσταση	<i>Ερώτηση: αυτό που μου κάνεις τώρα</i>	1
Παράδειγμα	<i>Ανοιγοκλείνω: π.χ ανοιγοκλείνω την πόρτα</i>	1
Συσχέτιση-Αποτέλεσμα-Δράση	<i>Διαβάζω: ιστορία</i>	1
Ταυτολογία	<i>Γλυκόξινος: γλυκός και ξινός</i>	1
Σχέση - Αυτοαναφορά	<i>Έξυπνος: αυτός που είμαι εγώ</i>	2
Μη Συναφής Κατηγοριοποίηση	<i>Ποδήλατο: πράγμα</i>	2
Συνώνυμο	<i>Έξυπνος: εύστροφος</i>	3
Συνδυασμός I	<i>Μήλο: ένα πράγμα κόκκινο στρογγυλό</i>	4
Συνδυασμός II	<i>Ποδήλατο: ένα μέσο μεταφοράς με πηδάλια, σέλα, τιμόνι</i>	5
Λεξικογραφικός ορισμός	<i>Διαβάζω: κοιτώ τις λέξεις και κατανοώ το νόημά τους</i>	5
Αριστοτελικός ορισμός	<i>Τρίγωνο: γεωμετρικό σχήμα που έχει τρεις πλευρές και τρεις γωνίες</i>	5

Επίσης, αξιολόγησε τις απαντήσεις των συμμετεχόντων και βάσει της μορφής τους (κατηγορίες Πίνακα 3). Το ίδιο, στη συνέχεια, κλήθηκε να κάνει και ο δεύτερος κριτής ξεχωριστά χωρίς να γνωρίζει τις απαντήσεις που έδωσε ο πρώτος. Το ποσοστό συμφωνίας καθορίστηκε διαιρώντας τον αριθμό αποκρίσεων που κωδικοποιήθηκαν με τον ίδιο τρόπο με τον συνολικό αριθμό των αποκρινόμενων αποκρίσεων (528 ορισμοί). Περνώντας στα αποτελέσματα της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων, ως προς το περιεχόμενο των απαντήσεων υπήρξαν 422 κοινές απαντήσεις από τις 528, δηλαδή 79,9%. Ως προς τη μορφή των απαντήσεων, υπήρξαν 464 κοινές απαντήσεις από τις 528, δηλαδή 87,8%.

Πίνακας 3. Ενδεικτικά παραδείγματα για τις κατηγορίες μορφής

Κατηγορία Μορφής	Παράδειγμα	Βαθμοί
Μη λεκτική απάντηση	<i>Μήλο</i> : δείχνει ένα μήλο	0
Μία Λέξη ή Άρθρο + Λέξη	<i>Διαβάζω</i> : μελετώ	1
Φράση ή Απλή πρόταση	<i>Μήλο</i> : το τρώμε	2
Μεταβατική μορφή («κάτι» ή «πράγμα» + προσδιοριστική πρόταση)	Ερώτηση: κάτι που θέλει απάντηση	3
Εν μέρει αριστοτελική μορφή	<i>Λεωφορείο</i> : ένα μέσο μεταφοράς	4
Αριστοτελική μορφή	<i>Ποδήλατο</i> : ένα μέσο μεταφοράς με τιμόνι, σέλα, πηδάλια και χωρίς μηχανή	5

Αποτελέσματα έρευνας

Αναφορικά με την επίδραση της ηλικιακής ομάδας στο συνολικό σκορ των απαντήσεων ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή (Πίνακας 4), η εφαρμογή της Ανάλυσης Διακύμανσης με έναν παράγοντα (One-way ANOVA) έδειξε ότι ο μέσος όρος για την κατηγορία περιεχομένου είναι περίπου 22 με μέγιστο το 80, ενώ για την κατηγορία μορφής είναι 31 με μέγιστο το 80.

Πίνακας 4. Μέσο συνολικό σκορ ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή

Ηλικιακή ομάδα	Κατηγορίες	Πλήθος	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση
Νήπια	Περιεχόμενο	33	22,06	9,18
	Μορφή	33	31,09	5,32

Εξετάζοντας, μέσω της Ανάλυσης Διακύμανσης με ένα παράγοντα (one-way ANOVA), τη συσχέτιση της ηλικίας με τα γραμματικά, μορφολογικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων ως προς το περιεχόμενο των απαντήσεων το αποτέλεσμα βρέθηκε στατιστικά σημαντικό (Πίνακας 5). Υπάρχει, δηλαδή, συσχέτιση της ηλικίας με τις εξαρτημένες μεταβλητές (συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά, μέρη του λόγου, απλές/παράγωγες και σύνθετες λέξεις) ως προς το περιεχόμενο των ορισμών.

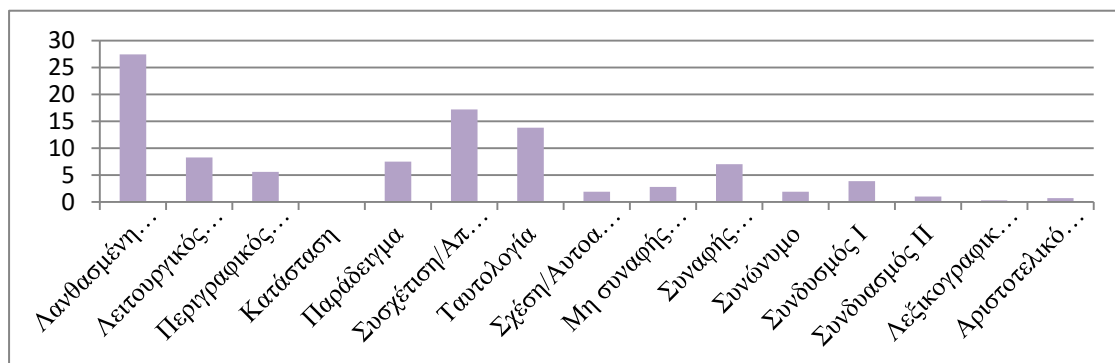
Πίνακας 5. Μέσο συνολικό σκορ εξαρτημένων μεταβλητών ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή

Εξαρτημένες Μεταβλητές	Κατηγορίες	Πλήθος	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση
Συγκεκριμένα Ουσιαστικά	Περιεχόμενο	33	8,06	3,84
	Μορφή	33	9,21	3,14
Αφηρημένα Ουσιαστικά	Περιεχόμενο	33	5,42	3,65
	Μορφή	33	6,51	2,65
Απλές/παράγωγες Λέξεις	Περιεχόμενο	33	11,60	5,21
	Μορφή	33	16,30	2,94
Σύνθετες Λέξεις	Περιεχόμενο	33	10,45	5,29
	Μορφή	33	14,78	3,02
Ρήματα	Περιεχόμενο	33	4,69	2,90
	Μορφή	33	7,27	0,87
Ουσιαστικά	Περιεχόμενο	33	6,74	3,33
	Μορφή	33	7,86	2,48
Επίθετα	Περιεχόμενο	33	3,87	1,74
	Μορφή	33	8,09	1,10

Για να εντοπιστούν οι συχνότεροι τύποι ορισμού που χρησιμοποιούν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας εφαρμόζεται η περιγραφική στατιστική (descriptive statistics, frequencies) (Πίνακας 6). Αναλυτικότερα, μεγαλύτερη συχνότητα για τους μαθητές του Νηπιαγωγείου έχουν οι λανθασμένες απαντήσεις (27,4%). Αμέσως μετά ακολουθεί η Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση (17,2%) και η Ταυτολογία (13,8%). Στη μεσαία κλίμακα των προτιμήσεων των νηπίων βρίσκονται οι Λειτουργικοί ορισμοί (8,3%), το Παράδειγμα (7,5%) και οι Περιγραφικοί ορισμοί (5,6%). Στο κάτω από το 5% συγκεντρώνονται οι απαντήσεις που εντάσσονται στο Συνδυασμό Ι (3,9%), στη Μη Συναφή Κατηγοριοποίηση (2,8%) και στην Αυτοαναφορά και το Συνώνυμο (1,9%). Από το 1% και κάτω του δείγματος βρίσκεται ο Συνδυασμός ΙΙ, ο Λεξικογραφικός ορισμός και ο Αριστοτελικός ορισμός. Η κατηγορία Κατάσταση δεν απαντάται καθόλου.

Πίνακας 6. Συχνότητα τύπου ορισμού ως προς το περιεχόμενο

ΛΕΞΕΙΣ	Λανθασμένη απάντηση	Λειτουργικός ορισμός	Περιγραφικός ορισμός	Κατάσταση	Παράδειγμα	Συσγέτηση/Αποτέλεσμα/Λάσπη	Ταυτολογία	Σχέση/Αυτοαναφορά	Μη συναφής κατηγοριοποίηση	Συναφής Κατηγοριοποίηση	Συνώνυμο	Συνδυασμός I	Συνδυασμός II	Λεξικογραφικός ορισμός	Αριστοτελικός ορισμός	Σύνολο απαντήσεων
Μήλο	1	3	5	0	0	0	0	0	1	17	0	5	0	0	1	33
Ταξίδι	8	2	0	0	4	7	0	0	4	1	6	1	0	0	0	33
Τυρόπιτα	4	4	3	0	1	0	1	0	10	2	0	2	4	0	2	33
Ποδήλατο	7	5	4	0	0	6	0	0	0	4	0	6	0	0	1	33
Μαχαιροπίρουνο	8	15	1	0	0	0	6	0	0	0	0	3	0	0	0	33
Ερώτηση	13	12	0	0	2	3	0	1	0	0	1	1	0	0	0	33
Ηλιοβασίλεμα	13	0	8	0	1	3	0	0	0	4	1	0	1	2	0	33
Μακροζωία	20	0	1	0	0	4	6	0	0	2	0	0	0	0	0	33
Ανοιγοκλείνω	2	0	0	0	20	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Ασπρόμαυρος	4	0	1	0	2	5	18	0	0	3	0	0	0	0	0	33
Αστείος	8	3	1	0	0	18	0	0	0	0	1	2	0	0	0	33
Χορεύω	12	0	4	0	2	13	0	1	0	0	0	1	0	0	0	33
Διαβάζω	6	0	1	0	6	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Γλυκόζινος	13	0	1	0	1	2	16	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Σιγοτραγουδώ	10	0	0	0	1	2	15	0	0	4	0	0	1	0	0	33
Έξυπνος	16	0	0	0	0	8	0	8	0	0	1	0	0	0	0	33
Σύνολο	145	44	30	0	40	91	73	10	15	37	10	21	6	2	4	528
%	27,4	8,3	5,6	0	7,5	17,2	13,8	1,9	2,8	7	1,9	3,9	1	0,3	0,7	100



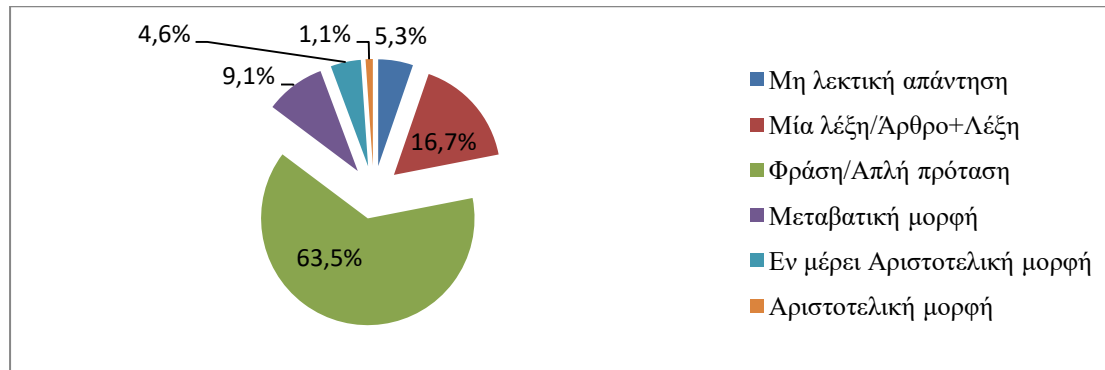
Διάγραμμα 1. Ραβδόγραμμα συχνοτήτων τύπου ορισμού ως προς το περιεχόμενο

Όσο αφορά στη μορφή των απαντήσεων η συχνότητα του τύπου ορισμού που προτιμάται από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας διαμορφώνεται διαφορετικά. Πιο αναλυτικά, ο πιο συχνός τύπος ορισμού είναι η Φράση / Απλή πρόταση (63,5%). Το 16,7% του δείγματος των νηπίων διατυπώνει τους ορισμούς των λέξεων με Μία λέξη ή Άρθρο + λέξη. Σχεδόν το 9% του δείγματος επιλέγει τη Μεταβατική μορφή («κάτι» ή «πράγμα» + προσδιοριστική πρόταση). Το 5,3% του δείγματος διατύπωσε τους

ορισμούς των λέξεων μη λεκτικά και σχεδόν το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολό του επέλεξε την Εν μέρει Αριστοτελική και Αριστοτελική μορφή ορισμού (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Συχνότητα τύπου ορισμού ως προς τη μορφή για το Νηπιαγωγείο

ΛΕΞΕΙΣ	Μη λεκτική απάντηση	Μία λέξη/Άρθρο+Λέξη	Φράση/Απλή πρόταση	Μεταβατική μορφή	Εν μέρει Αριστοτελική μορφή	Αριστοτελική μορφή	Σύνολο απαντήσεων
Μήλο	1	7	6	2	16	1	33
Ταξίδι	0	9	19	2	3	0	33
Τυρόπιτα	1	9	12	5	3	3	33
Ποδήλατο	0	10	14	7	2	0	33
Μαχαιροπίρουνο	0	5	23	4	0	1	33
Ερώτηση	3	3	20	7	0	0	33
Ηλιοβασίλεμα	8	4	18	2	0	1	33
Μακροζωία	11	9	13	0	0	0	33
Ανοιγοκλείνω	0	1	32	0	0	0	33
Ασπρόμαυρος	0	2	30	1	0	0	33
Αστείος	0	7	19	7	0	0	33
Χορεύω	1	10	22	0	0	0	33
Διαβάζω	0	7	25	1	0	0	33
Γλυκόξινος	1	0	28	4	0	0	33
Σιγοτραγουδώ	1	4	27	1	0	0	33
Έξιπνος	1	1	26	5	0	0	33
Σύνολο	28	88	334	48	24	6	528
%	5,3	16,7	63,5	9,1	4,6	1,1	100



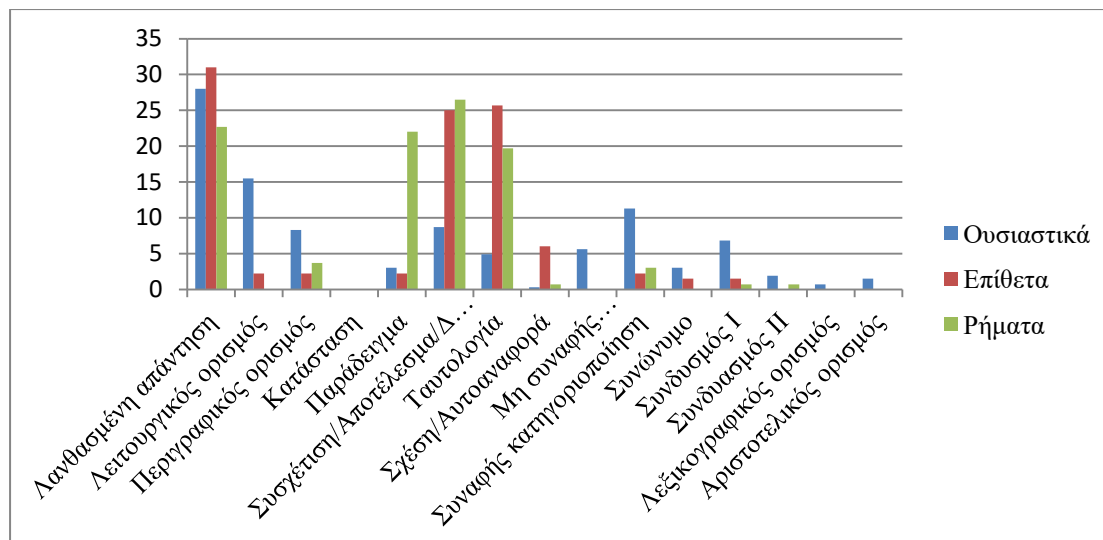
Διάγραμμα 2. Κυκλικό διάγραμμα των τύπων ορισμού ως προς τη μορφή στο Νηπιαγωγείο

Οι συχνότητες των τύπων ορισμού (ως προς το περιεχόμενο) για κάθε μέρος του λόγου στο Νηπιαγωγείο διαμορφώθηκαν ως εξής: για τα ουσιαστικά, συγκεκριμένα, το 28% των συμμετεχόντων έδωσε λανθασμένες απαντήσεις. Το 15,5% του δείγματος διατύπωσε τους ορισμούς των λέξεων με Λειτουργικό ορισμό ενώ αμέσως μετά ακολουθεί η Συναφής Κατηγοριοποίηση (11,3%). Στις μεσαίες προτιμήσεις των νηπίων ήταν η Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση (8,7%) και ο Περιγραφικός ορισμός (8,3%). Σχεδόν καθόλου δεν εμφανίζονται οι κατηγορίες Λεξικογραφικός ορισμός, Κατάσταση, Σχέση/Αυτοαναφορά. Και στα επίθετα το μεγαλύτερο ποσοστό των

συμμετεχόντων έδωσε λανθασμένες απαντήσεις (31%). Το 25,7% χρησιμοποίησε την Ταυτολογία για να ορίσει τα επίθετα και το 25% επέλεξε την κατηγορία Σχέση/Αποτέλεσμα/Δράση. Οι υπόλοιπες κατηγορίες συγκέντρωσαν ποσοστό κάτω από το 5% ενώ καθόλου δεν εντοπίστηκαν απαντήσεις που να σχετίζονται με τις κατηγορίες Κατάσταση, Μη Συναφής Κατηγοριοποίηση, Συνδυασμός II, Λεξικογραφικός ορισμός και Αριστοτελικός ορισμός. Τέλος, για τα ρήματα, ο συχνότερος τύπος ορισμού στο Νηπιαγωγείο ήταν η κατηγορία Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση (26,5%) ενώ αμέσως μετά έπονται οι λανθασμένες απαντήσεις των συμμετεχόντων σε ποσοστό 22,7% ενώ την ίδια περίπου συχνότητα για τα ρήματα εμφάνισαν οι κατηγορίες Παράδειγμα (22%) και Ταυτολογία (19,7%). Οι κατηγορίες Λειτουργικός ορισμός, Κατάσταση, Σχέση/Αυτοαναφορά, Μη Συναφής Κατηγοριοποίηση, Συνώνυμο, Συνδυασμός I, Συνδυασμός II, Λεξικογραφικός και Αριστοτελικός ορισμός δεν εντοπίστηκαν σχεδόν καθόλου. Πιο αναλυτικά, η συχνότητα τύπου ορισμού ως προς το περιεχόμενο για κάθε μέρος του λόγου ξεχωριστά απεικονίζεται στον Πίνακα 8.

Πίνακας 8. Συχνότητα τύπου ορισμού ανά μέρος του λόγου (περιεχόμενο)

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	Λανθασμένη απάντηση	Λειτουργικός ορισμός	Περιγραφικός ορισμός	Κατάσταση	Παράδειγμα	Συσχέτιση / Αποτέλεσμα / Δράση	Ταυτολογία	Σχέση / Αυτοαναφορά	Μη συναφής κατηγοριοποίηση	Συναφής κατηγοριοποίηση	Συνώνυμο	Συνδυασμός I	Συνδυασμός II	Λεξικογραφικός ορισμός	Αριστοτελικός Ορισμός	Σύνολο Απαντήσεων
Μήλο	1	3	5	0	0	0	0	0	1	17	0	5	0	0	1	33
Ταξίδι	8	2	0	0	4	7	0	0	4	1	6	1	0	0	0	33
Τυρόπιτα	4	4	3	0	1	0	1	0	10	2	0	2	4	0	2	33
Ποδήλατο	7	5	4	0	0	6	0	0	0	4	0	6	0	0	1	33
Μαυροπίρουνο	8	15	1	0	0	0	6	0	0	0	0	3	0	0	0	33
Ερώτηση	13	12	0	0	2	3	0	1	0	0	1	1	0	0	0	33
Ηλιοβασίλεμα	13	0	8	0	1	3	0	0	0	4	1	0	1	2	0	33
Μακροζωία	20	0	1	0	0	4	6	0	0	2	0	0	0	0	0	33
Σύνολο	74	41	22	0	8	23	13	1	15	30	8	18	5	2	4	264
%	28	15,5	8,3	0	3	8,7	4,9	0,3	5,6	11,3	3	6,8	1,9	0,7	1,5	100
ΕΠΙΘΕΤΑ																
Ασπρόμαυρος	4	0	1	0	2	5	18	0	0	3	0	0	0	0	0	33
Αστείος	8	3	1	0	0	18	0	0	0	0	1	2	0	0	0	33
Γλυκόξινος	13	0	1	0	1	2	16	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Έξυπνος	16	0	0	0	0	8	0	8	0	0	1	0	0	0	0	33
Σύνολο	41	3	3	0	3	33	34	8	0	3	2	2	0	0	0	132
%	31	2,2	2,2	0	2,2	25	25,7	6	0	2,2	1,5	1,5	0	0	0	100
ΡΗΜΑΤΑ																
Ανοιγοκλείνω	2	0	0	0	20	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Χορεύω	12	0	4	0	2	13	0	1	0	0	0	1	0	0	0	33
Διαβάζω	6	0	1	0	6	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Σιγοτραγουδώ	10	0	0	0	1	2	15	0	0	4	0	0	1	0	0	33
Σύνολο	30	0	5	0	29	35	26	1	0	4	0	1	1	0	0	132
%	22,7	0	3,7	0	22	26,5	19,7	0,7	0	3	0	0,7	0,7	0	0	100



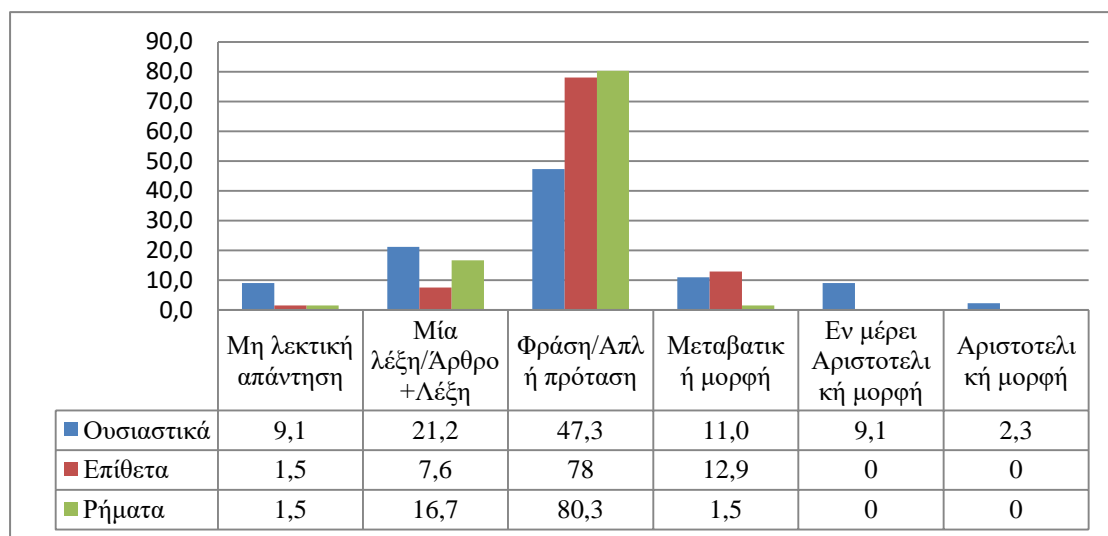
Διάγραμμα 3. Ραβδόγραμμα συχνοτήτων τύπου ορισμού ανά μέρος του λόγου (περιεχόμενο)

Τα μέρη του λόγου (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα) επιδρούν στη διατύπωση του ορισμού των λέξεων και ως προς τη μορφή (Πίνακας 9). Για τα ουσιαστικά, σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες επέλεξαν τη Φράση/Απλή Πρόταση (47,3%) και αμέσως μετά ακολουθεί με ποσοστό 21,2% η κατηγορία Μία Λέξη/Άρθρο + Λέξη. Το 11% επέλεξε τη Μεταβατική μορφή ενώ το 9,1% των συμμετεχόντων διατύπωσε τους ορισμούς των λέξεων μη λεκτικά αλλά και εν μέρει αριστοτελικά. Η συχνότερη κατηγορία διατύπωσης ορισμού για τα επίθετα είναι η Φράση/Απλή Πρόταση (78%) ενώ το 12,9% επέλεξε τη Μεταβατική μορφή. Το 7,6% των νηπίων διατύπωσε τους ορισμούς των επιθέτων με Μία Λέξη/Άρθρο + Λέξη ενώ μόνο το 1,5% απάντησε μη λεκτικά. Η Εν μέρει Αριστοτελική και η Αριστοτελική μορφή δεν εντοπίστηκε καθόλου στα επίθετα. Στα ρήματα την υψηλότερη συχνότητα εμφάνισε η κατηγορία Φράση/Απλή πρόταση (80,3%). Το 16,7% διατύπωσε τους ορισμούς με Μία Λέξη/Άρθρο + Λέξη. Τέλος μόνο το 3% έδωσε ορισμούς με Μεταβατική μορφή (1,5%) και με Μη λεκτική μορφή (1,5%). Η Εν μέρει Αριστοτελική και η Αριστοτελική μορφή δεν εντοπίστηκε καθόλου στα ρήματα, όπως συνέβη και στα επίθετα.

Πίνακας 9. Συχνότητα τύπου ορισμού ανά μέρος του λόγου (μορφή)

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	Μη λεκτική	Μία λέξη / Άρθρο + Λέξη	Φράση / Απλή πρόταση	Μεταβατική μορφή	Εν μέρει Αριστοτελική μορφή	Αριστοτελική μορφή	Σύνολο Απαντήσεων
Μήλο	1	7	6	2	16	1	33
Ταξίδι	0	9	19	2	3	0	33
Τυρόπιτα	1	9	12	5	3	3	33

Ποδήλατο	0	10	14	7	2	0	33
Μαχαιροπίρουνο	0	5	23	4	0	1	33
Ερώτηση	3	3	20	7	0	0	33
Ηλιοβασίλεμα	8	4	18	2	0	1	33
Μακροζωία	11	9	13	0	0	0	33
Σύνολο	24	56	125	29	24	6	264
%	9,1	21,2	47,3	11,0	9,1	2,3	100
ΕΠΙΘΕΤΑ							
Ασπρόμαυρος	0	2	30	1	0	0	33
Αστείος	0	7	19	7	0	0	33
Γλυκόξινος	1	0	28	4	0	0	33
Έξυπνος	1	1	26	5	0	0	33
Σύνολο	2	10	103	17	0	0	132
%	1,5	7,6	78,0	12,9	0	0	100
ΡΗΜΑΤΑ							
Ανοιγοκλείνω	0	1	32	0	0	0	33
Χορεύω	1	10	22	0	0	0	33
Διαβάζω	0	7	25	1	0	0	33
Συγοτραγουδώ	1	4	27	1	0	0	33
Σύνολο	2	22	106	2	0	0	132
%	1,5	16,7	80,3	1,5	0	0	100



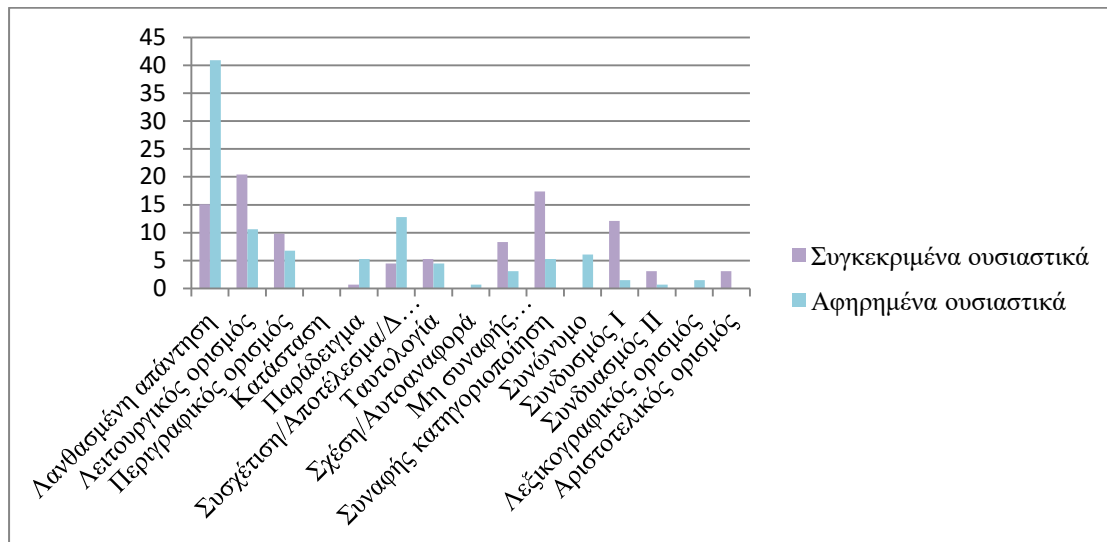
Διάγραμμα 6. Ραβδόγραμμα συχνοτήτων τύπου ορισμού σε απλές/παράγωγες και σύνθετες λέξεις (μορφή).

Εξετάζοντας την ηλικιακή ομάδα των νηπίων, διαπιστώθηκε ότι η σημασιολογική δομή των λέξεων (συγκεκριμένες / αφηρημένες) επηρεάζει τις συχνότητες ορισμού των λέξεων και την επιλογή των κατηγοριών από τους συμμετέχοντες τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τη μορφή (Πίνακας 12). Ως προς το περιεχόμενο, αρχικά, στα συγκεκριμένα ουσιαστικά η υψηλότερη συχνότητα εμφανίζεται στην κατηγορία Λειτουργικός ορισμός (20,4%) ενώ στα αφηρημένα ουσιαστικά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του δείγματος των νηπίων έδωσε λανθασμένες απαντήσεις (40,9%).

Αμέσως μετά για τα συγκεκριμένα ουσιαστικά έπονται οι κατηγορίες Συναφής Κατηγοριοποίηση (17,4%), Συνδυασμός I (12,1%), Περιγραφικός ορισμός (9,8%) και Μη Συναφής Κατηγοριοποίηση (8,3%) ενώ για τις σύνθετες οι κατηγορίες, Συσχέτιση / Αποτέλεσμα / Δράση (12,8%), Λειτουργικός ορισμός (10,6%) και Περιγραφικός ορισμός (6,8%). Το 15,1% του δείγματος των νηπίων έδωσε λανθασμένες απαντήσεις στα συγκεκριμένα ουσιαστικά ενώ τα πιο χαμηλά ποσοστά στα συγκεκριμένα ουσιαστικά συγκεντρώθηκαν στις κατηγορίες, Συσχέτιση / Αποτέλεσμα / Δράση (4,5%), Ταυτολογία (5,3%), Συνδυασμός II (3,1%) και Αριστοτελικός ορισμός (3,1%). Όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες είχαν σχεδόν μηδενικές απαντήσεις. Από την άλλη, στα αφηρημένα ουσιαστικά τα πιο χαμηλά ποσοστά συγκέντρωσαν οι κατηγορίες Παράδειγμα (5,3%), Ταυτολογία (4,5%). Μη Συναφής Κατηγοριοποίηση (3,1%), Συναφής Κατηγοριοποίηση (5,3%), Συνώνυμο (6,1%), Συνδυασμός I (1,5%) και Λεξικογραφικός ορισμός (1,5%). Οι υπόλοιπες κατηγορίες είχαν σχεδόν μηδενικές απαντήσεις.

Πίνακας 12. Συχνότητα τύπου ορισμού σε συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά (περιεχόμενο)

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	Λανθασμένη απάντηση	Λειτουργικός ορισμός	Περιγραφικός ορισμός	Κατάσταση	Παράδειγμα	Συσχέτιση / Αποτέλεσμα / Δράση	Ταυτολογία	Σχέση / Αυτοαναφορά	Μη συναφής κατηγοριοποίηση	Συναφής κατηγοριοποίηση	Συνώνυμο	Συνδυασμός I	Συνδυασμός II	Λεξικογραφικός Ορισμός	Αριστοτελικός Ορισμός	Σύνολο Απαντήσεων
Μήλο	1	3	5	0	0	0	0	0	1	17	0	5	0	0	1	33
Τυρόπιτα	4	4	3	0	1	0	1	0	10	2	0	2	4	0	2	33
Ποδήλατο	7	5	4	0	0	6	0	0	0	4	0	6	0	0	1	33
Μαχαιροπίρουνο	8	15	1	0	0	0	6	0	0	0	0	3	0	0	0	33
Σύνολο	20	27	13	0	1	6	7	0	11	23	0	16	4	0	4	132
%	15,1	20,4	9,8	0	0,7	4,5	5,3	0	8,3	17,4	0	12,1	3,1	0	3,1	100
ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ																
Ταξίδι	8	2	0	0	4	7	0	0	4	1	6	1	0	0	0	33
Ερώτηση	13	12	0	0	2	3	0	1	0	0	1	1	0	0	0	33
Ηλιοβασίλεμα	13	0	8	0	1	3	0	0	0	4	1	0	1	2	0	33
Μακροζωία	20	0	1	0	0	4	6	0	0	2	0	0	0	0	0	33
Σύνολο	54	14	9	0	7	17	6	1	4	7	8	2	1	2	0	132
%	40,9	10,6	6,8	0	5,3	12,8	4,5	0,7	3,1	5,3	6,1	1,5	0,7	1,5	0	100



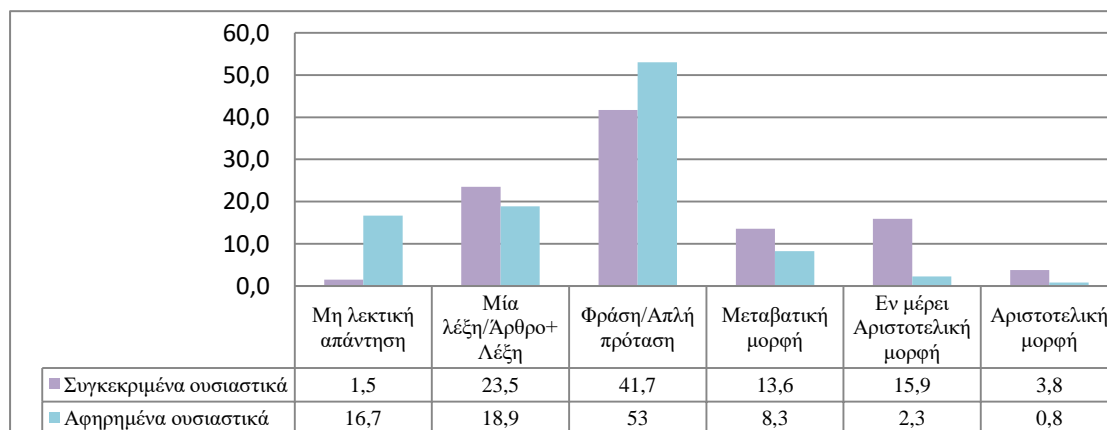
Διάγραμμα 7. Ραβδόγραμμα συχνότητων τύπου ορισμού σε συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά (περιεχόμενο)

Ως προς τη μορφή, οι συχνότητες των απαντήσεων και η κατανομή ανάμεσα στα συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά διαμορφώνονται ως εξής (Πίνακας 13): για τα συγκεκριμένα ουσιαστικά το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (41,7%) επέλεξε την κατηγορία Φράση / Απλή πρόταση. Στη δεύτερη θέση ήταν η κατηγορία Μία Λέξη / Άρθρο + Λέξη με ποσοστό 23,5% ενώ έπεται η Εν μέρει Αριστοτελική μορφή με ποσοστό 15,9%. Το 13,6% του δείγματος των νηπίων επέλεξε την Μεταβατική μορφή για να ορίσει τα συγκεκριμένα ουσιαστικά και το 3,8% την Αριστοτελική μορφή ορισμού. Μόνο το 1,5% όρισε τα συγκεκριμένα ουσιαστικά μη λεκτικά. Στα αφηρημένα ουσιαστικά, η κατάταξη είναι διαφορετική. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η κατηγορία Φράση/Απλή πρόταση (53%) και ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η κατηγορία Μία Λέξη / Άρθρο + Λέξη (18,8%). Έπονται με ποσοστό 16,7% οι λανθασμένες απαντήσεις των νηπίων ενώ το 8,3% επέλεξε την Μεταβατική μορφή. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό, σχεδόν το 3% επέλεξε να ορίσει τα αφηρημένα ουσιαστικά με την Αριστοτελική μορφή και την Εν μέρει Αριστοτελική μορφή ορισμού.

Πίνακας 13. Συχνότητα τύπου ορισμού σε συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά (μορφή)

ΣΥΓΓΕΚΡΙΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	Μη λεκτική	Μία λέξη / Άρθρο + Λέξη	Φράση / Απλή πρόταση	Μεταβατική μορφή	Εν μέρει Αριστοτελική μορφή	Αριστοτελική μορφή	Σύνολο Απαντήσεων
Μήλο	1	7	6	2	16	1	33
Τυρόπιτα	1	9	12	5	3	3	33
Ποδήλατο	0	10	14	7	2	0	33
Μαχαιροπίρουνο	0	5	23	4	0	1	33
Σύνολο	2	31	55	18	21	5	132
%	1,5	23,5	41,7	13,6	15,9	3,8	100

ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ							
Ταξίδι	0	9	19	2	3	0	33
Ερώτηση	3	3	20	7	0	0	33
Ηλιοβασίεμα	8	4	18	2	0	1	33
Μακροζωία	11	9	13	0	0	0	33
Σύνολο	22	25	70	11	3	1	132
%	16,7	18,9	53,0	8,3	2,3	0,8	100



Διάγραμμα 8. Ραβδόγραμμα συχνοτήτων τύπου ορισμού σε συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά (μορφή)

Συμπεράσματα

Η επίδραση της ηλικίας στο συνολικό σκορ των απαντήσεων

Αναφορικά με την επίδραση της ηλικίας στο συνολικό σκορ των απαντήσεων διαπιστώθηκε, ότι το σκορ των ορθών απαντήσεων είναι χαμηλό (22/80) εφόσον οι περισσότερες απαντήσεις ήταν λανθασμένες. Το εύρημα αυτό τεκμηριώνεται και από προηγούμενες μελέτες. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι τα παιδιά συχνά γνωρίζουν τους ταξινομικούς όρους αλλά δεν τους χρησιμοποιούν στους ορισμούς τους. Αυτό συμβαίνει γιατί τα παιδιά σε αυτή την ηλικία αποτυγχάνουν στο να χειριστούν ή στο να συνδυάσουν την έννοια μιας λέξης με τη μορφή του ορισμού (Watson 1985).

Το νήπιο χρησιμοποιεί, επίσης, υπερβολική γενίκευση, με βάση κάποια λειτουργική ή αντιληπτική ομοιότητα προσπαθώντας να αποδώσει τη λεκτική σημασία μιας έννοιας. Χαρακτηριστικό αυτής της ηλικίας στην απόδοση του ορισμού μιας έννοιας είναι η γενικότητα της αλλά και η συχνότητα χρήσης της στο περιβάλλον (Al-Issa 1969, Anglin 1977, Litowitz 1977, Nelson 1978, Norlin 1981, Feifel & Lorge 1950, Wolman & Barker 1969).

Η συχνότητα των τύπων ορισμού που επιλέγουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Κατά την προσχολική ηλικία, τα παιδιά δυσκολεύονται αρκετά να ορίσουν τις λέξεις, αφού, προς τα τέλη των προσχολικών ετών, η γλώσσα γίνεται βασικό εργαλείο για να αναπτύξουν τα παιδιά έννοιες ενώ η χρήση πολλαπλών στρατηγικών εντάσσεται στους ορισμούς των μεγαλύτερων παιδιών. Έτσι, λοιπόν, μη έχοντας κατακτήσει τις κατάλληλες δεξιότητες και μη έχοντας αναπτύξει τις σωστές στρατηγικές, δεν μπορούν να διατυπώσουν σαφείς ορισμούς. (Wehren, De Lisi, & Arnold 1981). Όσο αφορά στο είδος ορισμού που επιλέγεται από τα παιδιά αυτής της ηλικίας, οι περισσότερες έρευνες συμφωνούν στο ότι υπερτερούν οι λειτουργικοί ορισμοί (Al-Issa 1969, Anglin 1977, Gavriilidou 2011, Litowitz 1977, Nelson 1978, Benelli et al 1988, Benelli et al 2006, Nippold 1995, Nippold et al 1999, Norlin 1981, Feifel & Lorge 1950, Wolman & Barker 1969).

Οι Benelli, Arcuri και Marchesini (1988) διαπίστωσαν ότι το είδος ορισμού που επιλέγεται από παιδιά προσχολικής ηλικίας αφορά σχετικά αντικείμενα, συσχετίζουν δηλαδή την οριστέα έννοια με ένα άλλο συναφές γεγονός, πρόσωπο, πράγμα ή μέρος.

Οι Markowitz (1982), Markowitz και Moses (1981α, 1981b) και Markowitz και Franz (2011) εξέτασαν τη σχέση μεταξύ του πώς μαθαίνεται μια λέξη και πώς το παιδί ορίζει αυτή τη λέξη. Συγκέντρωσαν τους ορισμούς των παιδιών και διαπίστωσαν ότι οι ομοιότητες και οι διαφορές στη μορφή και το περιεχόμενο του ορισμού συνδέονταν στενά με τη φύση των εμπειριών που είχαν τα παιδιά με τους όρους. Αυτό διαπιστώνεται και στην παρούσα εργασία, που για την προσχολική ηλικία το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι λανθασμένες απαντήσεις και αμέσως μετά ακολουθούν οι κατηγορίες Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση και η Ταυτολογία. Αναφορικά με τη μορφή των απαντήσεων η συχνότητα του τύπου ορισμού που προτιμάται στο νηπιαγωγείο είναι η Φράση / Απλή πρόταση και ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η κατηγορία Μία λέξη ή Άρθρο + λέξη. Το εύρημα αυτό τεκμηριώνεται και από προηγούμενες αναπτυξιακές μελέτες (Benelli, Arcuri & Marchesini 1988, Davidson, Kline & Snow 1986, Johnson & Anglin 1995, Snow 1990), που έδειξαν ότι τα μικρότερα παιδιά - έως 5/6 χρόνων - έχουν την τάση να δίνουν κυρίως περιγραφές των αντικειμένων (με τη χρήση της απλής πρότασης). Αντιπαρατίθεται η έρευνα του Litowitz (1977), ο οποίος παρατήρησε ότι η μορφή ή η σύνταξη των ορισμών υπέστη μια εξέλιξη διαφορετική από την ανάπτυξη περιεχομένου, αλλά αλληλεπιδρώντας με αυτήν.

Επιπλέον, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας έχουν την τάση να χρησιμοποιούν απλοποιημένο λόγο όταν απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και να χειρίζονται επίσης σημασιολογικά και συντακτικά τους ορισμούς των άγνωστων λέξεων στην τάξη ώστε να καταστούν ευκολότερα κατανοητοί. Συνεπώς, οι γλωσσικές εμπειρίες των παιδιών στην τάξη δεν είναι πλούσιες σε επίσημους ορισμούς (Gavrilidou 2011). Αν ληφθεί υπόψη ο μεγάλος αριθμός λανθασμένων απαντήσεων στους ορισμούς των παιδιών προσχολικής ηλικίας, θα μπορούσε να πει κανείς ότι οι δεξιότητες ορισμού αρχίζουν να εμφανίζονται σε εκείνη την ηλικία, η οποία συμπίπτει με την έναρξη της φοίτησης στο Δημοτικό σχολείο (Δούρου 2019).

Η επίδραση των γραμματικών χαρακτηριστικών των λέξεων στον τύπο ορισμού

Μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή των τύπων ορισμού στα μέρη του λόγου για κάθε ηλικιακή ομάδα και η σύγκρισή της με προηγούμενες έρευνες. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά στο περιεχόμενο, για τα ουσιαστικά το μεγαλύτερο

ποσοστό συγκεντρώνουν οι λανθασμένες απαντήσεις ενώ μετά έπονται οι ορισμοί των λέξεων με βάση τον Λειτουργικό ορισμό τους. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν και με μια σειρά προηγούμενων ερευνών, που μελετούν τον ορισμό των ουσιαστικών που παράγουν παιδιά προσχολικής ηλικίας και διαπιστώνουν ότι οι απαντήσεις τους είναι κατά βάση λειτουργικές (Al-Issa 1969, Anglin 1977, Litowitz 1977, Nelson 1978, Norlin 1981, Feifel & Lorge 1950, Benelli et al. 1988). Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν και με αυτά της Gavriilidou (2011), η οποία μελετά τους ορισμούς των λέξεων 38 νηπίων και διαπιστώνει ότι ο μισός περίπου πληθυσμός του δείγματος δίνει λειτουργικούς ορισμούς, που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο γεγονός, άτομο ή τόπο. Για το περιεχόμενο του ορισμού των ουσιαστικών, τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι ορισμοί που βασίζονται μόνο στον Λειτουργικό ορισμό μειώνονται καθώς αυξάνεται η ηλικία. Ταυτόχρονα, οι ορισμοί που περιλαμβάνουν συνδυασμούς κατηγοριών με συγκεκριμένους υπερωνυμικούς όρους αυξάνουν τη χρήση τους (Marinellie & Johnson 2004). Όσο αφορά στη μορφή των απαντήσεων, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας έδειξαν ότι, και για τα τρία μέρη του λόγου, το μεγαλύτερο ποσοστό των νηπίων επέλεξε τη Φράση/Απλή Πρόταση. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν και με τους Marinellie & Johnson (2004), όπου το 56% των ορισμών των ρημάτων για τα νήπια ήταν σε μορφή Φράσης ή Απλής Πρότασης.

Η επίδραση των μορφολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στον τύπο ορισμού

Βάσει των μορφολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων (απλές/παράγωγες και σύνθετες), το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έδωσε λανθασμένες απαντήσεις και αμέσως μετά ακολουθούν οι κατηγορίες Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση και η Ταυτολογία. Πιο συγκεκριμένα, στην κατηγορία Συσχέτιση/Αποτέλεσμα/Δράση συγκεντρώνονται οι απαντήσεις των παιδιών που αφορούν στις απλές/παράγωγες λέξεις, στα επίθετα και τα ρήματα ενώ στην κατηγορία Ταυτολογία συγκεντρώνονται οι απαντήσεις των παιδιών που αφορούν στις σύνθετες λέξεις (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα). Στη μεσαία κλίμακα των προτιμήσεων των νηπίων βρίσκονται οι Λειτουργικοί ορισμοί, το Παράδειγμα και οι Περιγραφικοί ορισμοί. Αναφορικά με τη μορφή των απαντήσεων η συχνότητα του τύπου ορισμού που προτιμάται είναι η Φράση / Απλή πρόταση και ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η κατηγορία Μία λέξη ή Άρθρο + λέξη. Ελάχιστες είναι οι έρευνες που μελετούν την ικανότητα ορισμού των

λέξεων σε απλές/παράγωγες και σύνθετες λέξεις με αποτέλεσμα να μην αφήνει περιθώρια σύγκρισης. Εκεί, άλλωστε έγκειται και η πρωτοτυπία της παρούσας μελέτης.

Η επίδραση των σημασιολογικών χαρακτηριστικών των λέξεων στον τύπο ορισμού

Ο ορισμός των συγκεκριμένων ουσιαστικών από τους μαθητές Νηπιαγωγείου εμφανίζει την υψηλότερη συχνότητα στην κατηγορία Λειτουργικός ορισμός, ενώ στα αφηρημένα ουσιαστικά, όπως ήταν αναμενόμενο, το μεγαλύτερο ποσοστό των νηπίων έδωσε λανθασμένες απαντήσεις. Ως προς τη μορφή των ορισμών, τόσο για τα συγκεκριμένα ουσιαστικά όσο και για τα αφηρημένα, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος των νηπίων επέλεξε την κατηγορία Φράση / Απλή πρόταση. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν απόλυτα με την έρευνα της Gavriilidou (2015), που διαπιστώνει ότι οι μαθητές νηπιαγωγείου χρησιμοποιούν κυρίως λειτουργικούς ορισμούς για τα συγκεκριμένα ουσιαστικά, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των νηπίων δίνει λανθασμένους ορισμούς στα αφηρημένα ουσιαστικά. Επίσης, η έρευνα των Johnson & Anglin (1995) διαπιστώνει ότι οι υπερωνυμικοί όροι των αφηρημένων ονομάτων (π.χ. θέση για την έννοια πόλη, συναίσθημα για την έννοια αγάπη, δράση για την έννοια τιμωρία και γεγονός / συμβάν για την έννοια πόλεμος) είναι λεξιλογικές ικανότητες, που δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Περιορισμοί και μελλοντική έρευνα

Τα ευρήματα της συγκεκριμένης μελέτης μπορούν να βελτιώσουν τα εργαλεία ανάπτυξης λόγου και τα τεστ νοημοσύνης. Μπορούν, επίσης, να χρησιμοποιηθούν στην άμεση διδασκαλία λεξιλογίου, η οποία είναι απαραίτητη για να αποκτήσουν οι μαθητές ένα βασικό λεξιλόγιο καλύπτοντας έτσι τις βασικές επικοινωνιακές ανάγκες. Επιπλέον, οι κατηγορίες ορισμού λέξεων που προκύπτουν από αυτή την έρευνα μπορούν να ενσωματωθούν στις τεχνικές εκμάθησης λέξεων στη γλώσσα στόχο καθώς, επίσης, και για τους μαθητές που μαθαίνουν την ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Έτσι, θα βελτιωθούν οι δεξιότητες των μαθητών και θα αναπτυχθούν στρατηγικές για την ανάπτυξη/ενίσχυση της λεξιλογικής τους ικανότητας.

Τέλος, τα ευρήματα αυτής της μελέτης μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη λεξικογραφία για να βελτιώσουν τους ορισμούς των λεξικών, καθιστώντας έτσι τα λεξικά πιο χρήσιμα. Η επανάληψη και επιβεβαίωση της παρούσας έρευνας, λαμβάνοντας υπόψη νέες μεταβλητές θα καθόριζε το βαθμό αξιοπιστίας και εγκυρότητας και θα επέτρεπε την περαιτέρω γενίκευση των αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anglin, J. (1977). *Word, object and conceptual development*. New York: Norton.
- Al-Issa, I. (1969). The development of word definition in children. In *Journal of Genetic Psychology*, 114, 25-28.
- Benelli, B., Arcuri, L., & Marchesini, G. (1988). Cognitive and linguistic factors in the development of word definitions. *Journal of Child Language*, 15, 619-635.
- Benelli, B., Belacchi C., Gini, G., Lucangeli, D. (2006). To define means to say what you know about thing: The development of definitional skills as metalinguistic acquisition. *Child Language*, 33, 71-97.
- Davidson, R.G., Kline, S.B. & Snow, C.E. (1986). Definitions and definite noun phrases: indicators of children decontextualized language skills. *Journal of Research in Childhood Education I*, 37-48.
- Δούρου, Χ. (2019). *Σύγκριση της ικανότητας ορισμού λέξεων από μόνες διαφορετικών ηλικιακών ομάδων*. (Διδακτορική διατριβή). Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Ευθυμίου, Α. (1999). Απόκτηση της σημασίας των λέξεων: Αντιστοίχιση λεξιλογικού και σημασιολογικού συστήματος. *Ψυχολογία*, 6, 1-12.
- Feifel, H., & Lorge, I. (1950). Qualitative differences in the vocabulary responses of children. *Journal of Educational Psychology*, 41, 1-18.
- Gavriilidou, Z. (2015). The development of noun, verb and adjective definitional awareness in Greek preschoolers, *Journal of Applied Linguistics*, 30, 44-58.
- Gavriilidou, Z. (2011). The development of word definitions in Greek Preschoolers, In Chatzopoulou, K., Ioannidou A., Suwon Yoon (επιμ.) *Proceedings of the 9th I.C.G.L* 88-96, διαθέσιμο στο: <http://home.uchicago.edu/~cchatzop/icgl2009/>

- Gelman, S., & Taylor, M. (1984). How two-year old children interpret proper and common names for unfamiliar objects. *Child Development*, 55, 1535-1540.
- Johnson, C. J., & Anglin, J. M. (1995). Qualitative developments in the content and form of children's definitions. *Journal of Speech and Hearing Research*, 38, 612-629.
- Katz, N., Baker, E., & Macnamara, J. (1974). What's in a name? A study of how children learn common and proper names. *Child Development*, 45, 469-473.
- Litowitz, B. (1977). Learning to make definitions. *Journal of Child Language*, 4, 289–304
- Marinellie, S.A. & Johnson C. (2002). Definitional skill in school-age children with specific language impairment. *Journal of Communication Disorders*, 35/3: 241-259.
- Marinellie, S.A. & Johnson C. (2004). Nouns and Verbs: a comparison of definitional style. *Journal of Psycholinguistic Research*, 33/3: 217-235.
- Markowitz, J. (1982). The child as lexicographer of terms of the classroom culture. Paper presented at the 27th annual convention of the International Reading Association [ERIC Document Reproduction Service Number ED 217 381].
- Markowitz, J., & Franz, S. (1988). The development of defining style. *International Journal of Lexicography*, 1, 253-267.
- Markowitz, J. & Moses, R. (1981b). Learning classroom culture: Definitions in first grade. Paper presented at the *Relations Between Oral and Written Language Conference*.
- Nelson, K. (1978). Semantic development and the development of semantic memory. In K. E. Nelson (ed.), *Children's language*, Vol. 1. New York: Gardner Press.

- Nippold, M.A. (1995). School age children and adolescents: norms of word definitions. *Language, Speech & Hearing Services in Schools* 26, 320-325.
- Nippold, M. A., Hegel, S., Sohlberg, M. M., & Schwarz, I. (1999). Defining abstract entities: Development in preadolescents, adolescents, and young adults. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 42, 473-481.
- Norlin, P.F. (1981). The development of relational arcs in the lexical semantic memory structures of young children. *JChLang* 8. 385-402.
- Snow, C.E. (1990). The development of definitional skill. *Journal of Child Language*, 17, 697-710.
- Watson, R. (1985). Towards a theory of definition. *Journal of Child Language*, 12, 181-197.
- Wehren, A., De Lisi, R., & Arnold, M. (1981). The development of noun definition. *Journal of Child Language*, 8, 165-175.
- Wolman, R. & Barker, E. (1965). A developmental study of word definitions. *Journal of Genetic Psychology*, 107, 159-166.